

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik nr 2

do Protokołu z 8. Posiedzenia

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

dn. 23 marca 2026 r. w Warszawie,

Ministerstwo Sprawiedliwości, Aleje Ujazdowskie 11

Uchwała nr 3(23)/2026

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

z dnia 23 marca 2026 roku

**w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. –
Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie obniżenia dolnej granicy
wieku kandydatów na ławników do 26 lat oraz podniesienia wieku, do
którego można pełnić funkcję ławnika, do 75 lat.**

§ 1.

Na podstawie § 2 ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 marca 2025 r. w sprawie powołania Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości oraz § 2 ust. 3 Regulaminu Pracy Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości, Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje Ministrowi Sprawiedliwości podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych [dalej u.p.u.s.p.] w zakresie wieku osób, które mogą zostać wybrane na ławników oraz uczestniczyć jako ławnicy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

§ 2.

Rada rekomenduje obniżenie dolnej granicy wieku osoby kandydującej na ławnika z 30 do **26 lat**.

Zmiana ta służyłaby szerszemu włączeniu młodszych obywateli w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz wzmocnieniu międzypokoleniowego charakteru udziału czynnika społecznego w sądownictwie. Osoby, które ukończyły 26 lat, mogą posiadać doświadczenie edukacyjne, zawodowe, społeczne lub obywatelskie pozwalające na odpowiedzialne uczestnictwo w rozpoznawaniu spraw sądowych, przy zachowaniu pozostałych ustawowych wymogów dotyczących nieskazitelnego charakteru, korzystania z pełni praw cywilnych i obywatelskich, związku z lokalną wspólnotą, wykształcenia oraz zdolności zdrowotnej do wykonywania obowiązków ławnika.

§ 3.

Rada wskazuje, że umożliwienie ławnikom uczestniczenia w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości **do ukończenia 75. roku życia** służyłoby wykorzystaniu doświadczenia życiowego, zawodowego i społecznego osób starszych oraz odpowiadałoby współczesnym przemianom demograficznym i rosnącej aktywności obywatelskiej seniorów.

§ 4.

Rada wskazuje, że projektowana regulacja w odniesieniu do spraw karnych powinna uwzględnić rozwiązanie szczególne, polegające na przyjęciu, że ławnicy mogą być wyznaczani do nowych spraw z tego zakresu do ukończenia 73. roku życia, przy zachowaniu ogólnej granicy uczestniczenia przez ławnika w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości do ukończenia 75. roku życia.

§ 5.

Rada wskazuje, że proponowane zmiany służą wzmocnieniu inkluzywnego, międzypokoleniowego i społecznie reprezentatywnego charakteru udziału sędziów społecznych w sądownictwie. Poszerzenie możliwości kandydowania dla młodszych obywateli oraz umożliwienie udziału w orzekaniu obywatelom do 75. roku życia pozwoliłoby w pełniejszym stopniu odzwierciedlić zróżnicowanie współczesnego społeczeństwa. Proponowane rozwiązanie łączy energię, kompetencje i perspektywę młodszych obywateli z wiedzą praktyczną, dojrzałością oraz dłuższym stażem zawodowym i społecznym obywateli o większym doświadczeniu życiowym, wzmacniając obywatelski wymiar sądownictwa oraz społeczne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości.

§ 6.

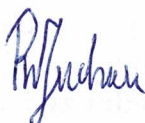
Rada rekomenduje, aby prace legislacyjne objęły w szczególności:

1. zmianę dolnej granicy wieku osoby kandydującej na ławnika z 30 do 26 lat;
2. zastąpienie obecnej konstrukcji górnej granicy wieku kandydata rozwiązaniem określającym możliwość uczestniczenia przez ławnika w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości do ukończenia 75. roku życia;
3. wprowadzenie rozwiązania szczególnego przewidującego, że w sprawach karnych ławnicy mogą być wyznaczani do nowych spraw do ukończenia 73. roku życia;

4. zapewnienie spójności projektowanej regulacji dotyczącej granicy 75. roku życia z zasadą kontynuacji udziału ławnika w sprawach rozpoczętych z jego udziałem, wyrażoną w art. 165 § 2 u.p.u.s.p.

§ 6.

Uchwała podlega przekazaniu Ministrowi Sprawiedliwości.

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik: Uzasadnienie do Uchwały nr 3(23)/2026.

*

Uzasadnienie do Uchwały nr 3(23)/2026
Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
z dnia 23 marca 2026 roku
**w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. -
Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie obniżenia dolnej granicy
wieku kandydatów na ławników do 26 lat oraz podniesienia wieku, do
którego można pełnić funkcję ławnika, do 75 lat.**

Obowiązujące przepisy ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych przewidują, że ławnikiem może zostać wybrana osoba, która ukończyła 30 lat i nie przekroczyła 70 lat. Granica 70 lat została więc ukształtowana jako przesłanka wyboru kandydata na ławnika, a nie jako jednoznaczna granica zakończenia udziału ławnika w rozpoznawaniu spraw sądowych. W praktyce oznacza to, że osoba wybrana na ławnika krótko przed ukończeniem 70. roku życia może uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości przez znaczną część kadencji, a także dłużej w zakresie spraw już rozpoczętych.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości uznaje za zasadne uporządkowanie tej regulacji w sposób bardziej przejrzysty i funkcjonalny. Celem proponowanej zmiany nie powinno być wyłącznie mechaniczne podwyższenie górnej granicy wieku kandydata, lecz opracowanie rozwiązania ustawowego, które określi możliwość uczestniczenia przez ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości do ukończenia 75. roku

życia, z uwzględnieniem obowiązującej zasady kontynuacji udziału ławnika w sprawach rozpoczętych wcześniej z jego udziałem, wyrażonej w art. 165 § 2 u.p.u.s.p.

Obniżenie dolnej granicy wieku kandydata na ławnika do 26 lat odpowiada potrzebie szerszego włączenia młodszych obywateli w życie publiczne i w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Wiek 26 lat pozwala przyjąć, że kandydat może już posiadać odpowiedni poziom dojrzałości społecznej, edukacyjnej i zawodowej, zwłaszcza przy zachowaniu pozostałych wymogów ustawowych, takich jak nieskazitelny charakter, korzystanie z pełni praw cywilnych i obywatelskich, odpowiedni związek z miejscem kandydowania, wykształcenie oraz zdolność zdrowotna do wykonywania obowiązków ławnika.

Współczesne realia życia społecznego wskazują ponadto, że osoby w tym wieku dysponują z reguły wyższym niż dawniej poziomem wykształcenia, kompetencji społecznych oraz świadomości prawnej i obywatelskiej. Proponowana zmiana zachowuje również spójność systemową z regulacjami u.p.u.s.p. dotyczącymi stałych mediatorów, wobec których ustawodawca przewiduje wymóg ukończenia 26 lat, a zarazem sprzyja długofalowemu odnowieniu instytucji ławnika przez włączenie osób mogących pełnić tę funkcję przez kolejne kadencje.

Rekomendacja, aby umożliwić ławnikom udział w orzekaniu do 75. roku życia znajduje uzasadnienie w zmianach demograficznych, wydłużeniu okresu aktywności społecznej i zawodowej oraz potrzebie korzystania z doświadczenia życiowego osób posiadających znaczące doświadczenie społeczne i zawodowe. Osoby po ukończeniu 70. roku życia często pozostają aktywne, samodzielne i kompetentne społecznie, a zarazem dysponują ugruntowaną dojrzałością społeczną i życiową, sprzyjającą odpowiedzialnemu udziałowi w sprawach publicznych. Automatyczne ograniczanie ich udziału wyłącznie przez odwołanie do granicy wieku kandydata może prowadzić do nieuzasadnionej utraty istotnego kapitału społecznego.

Proponowane rozwiązanie powinno jednak zachować równowagę między inkluzywnością a sprawnością postępowań sądowych. Z tego względu zasadne jest wyraźne określenie granicy udziału ławnika w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości na poziomie 75 lat, przy zachowaniu spójności projektowanego rozwiązania z obowiązującą już zasadą kontynuacji udziału ławnika w sprawach rozpoczętych wcześniej z jego udziałem, wyrażoną w art. 165 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Jednocześnie zasadne jest przewidzenie w odniesieniu do spraw karnych rozwiązania szczególnego, które polega na przyjęciu, że ławnicy mogą być wyznaczani do nowych spraw z tego zakresu do ukończenia 73. roku życia, przy zachowaniu ogólnej granicy uczestniczenia przez ławnika w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości do ukończenia 75. roku życia. U podstaw tej propozycji leży specyfika postępowań karnych, związana z ich ciężarem gatunkowym, koniecznością zapewnienia stabilności składu orzekającego oraz nierzadko długotrwałym charakterem tych spraw. Rozwiązanie to ma charakter wyważony, ponieważ z jednej strony pozwala pełniej wykorzystać doświadczenie życiowe i społeczne ławników dysponujących bogatym doświadczeniem zawodowym, społecznym i obywatelskim, z drugiej zaś uwzględnia potrzebę zachowania odpowiedniej sprawności i ciągłości postępowań w sprawach karnych. Pozwala ono także uniknąć nadmiernie rygorystycznego obniżenia granicy wieku w całym systemie udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, przy jednoczesnym uwzględnieniu szczególnej specyfiki spraw karnych jako kategorii wymagającej zwiększonej stabilności organizacyjnej oraz przewidywalności składu orzekającego.

Proponowane zmiany mają także wymiar inkluzywny i międzypokoleniowy. Udział sędziów społecznych w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości powinien odzwierciedlać pluralizm doświadczeń społecznych i obejmować możliwie szerokie spektrum obywateli zdolnych do odpowiedzialnego uczestnictwa w wymiarze sprawiedliwości. Obniżenie dolnej granicy wieku do 26 lat oraz umożliwienie udziału w orzekaniu do 75. roku życia wzmocniłoby społecznie reprezentatywny charakter udziału czynnika społecznego w sądownictwie, łącząc perspektywę młodszych obywateli z doświadczeniem osób starszych.

Mając powyższe na względzie, Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje Ministrowi Sprawiedliwości podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do obniżenia dolnej granicy wieku kandydatów na ławników do 26 lat oraz opracowania regulacji pozwalającej ławnikom uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości do ukończenia 75. roku życia, z uwzględnieniem obowiązującej zasady kontynuacji udziału ławnika w sprawach rozpoczętych wcześniej z jego udziałem, wynikającej z art. 165 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, a także z uwzględnieniem rozwiązania szczególnego przewidującego, że w sprawach karnych ławnicy mogą być wyznaczani do nowych spraw do ukończenia 73. roku życia.

[Oprac. P.W.J.]